

Lägesbedömning – förutsättningar och tema 2025

Förskoleförvaltningen

Kvalitet och utveckling

Innehållsförteckning

Inledning	3
Förutsättningar för förskolans nationella uppdrag	5
Ekonomiska förutsättningar	5
Barnen och barngrupperna	9
Den pedagogiska personalen	15
Rektorer och det nära ledningsstödet	21
Tematisk fördjupning – förskolans lokaler	26
Förskolans fysiska miljöer som kvalitetsfaktor	27
Underlag för bedömningar av lokaler	28
Bedömning av lokalernas standard	29
Geografiska skillnader i standard	31
Bedömning av lokaler och socioekonomiska förutsättningar....	33
Avslutande reflektioner	35

Inledning

Den här rapporten är en av flera delar i förvaltningens rapportering till nämnden om de kommunala förskolornas förutsättningar att uppfylla de nationella målen. Rapporten är en del i det systematiska kvalitetsarbetet och ett underlag som bidrar till huvudmannens övergripande uppföljningar, analyser och planering.

I rapportens första del redovisas nyckeltal som på olika sätt speglar förskolornas strukturella förutsättningar att genomföra kärnuppdraget. För att visa på trender redovisas utvecklingen över tid. Där det är möjligt görs även jämförelser med andra storstadskommuner och riket.

Huvudmannen har ett ansvar att fördela resurser till förskolorna för att kompensera för skillnader i deras förutsättningar. Förutsättningarna för att bedriva utbildning i kommunens förskolor varierar. Detta kan få till följd att barnen möts av en utbildning av varierande kvalitet, vilket i sin tur påverkar barnens förutsättningar för utveckling och lärande. I höstens lägesbedömning görs en sammanvägd bedömning av förskolornas möjligheter att erbjuda barnen i Malmö en förskola av likvärdig och hög kvalitet.

Malmö stad har erbjudits en nationell kvalitetsdialog av Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) som kommer att äga rum hösten 2025. Rapporten inkluderar av Skolverket identifierade centrala mått från den nationella statistiken avseende verksamhetens förutsättningar som tagits fram för förskola. Detta är mått som kommer att utgöra en del av underlaget till höstens nationella kvalitetsdialog.

Rapportens andra del har olika teman varje år. Syftet med denna del är att introducera nya perspektiv och bidra till att öka kunskapen om förskolornas möjligheter att genomföra läroplansuppdraget och förskolans kompensatoriska uppdrag. I årets rapport undersöks hur nyckeltal och andra underlag som beskriver förskolornas fysiska miljöer kan användas för att öka huvudmannens kunskap om hur förskolornas strukturella förutsättningar påverkar barnens möjligheter till utveckling och lärande. I redovisningen används kartor för att åskådliggöra trender och mönster.

Begrepp att hålla koll på när du läser rapporten

Statistik	Ordet statistik har två betydelser. Statistik är sifferuppgifter som beskriver en sak eller en verksamhet. Statistik är också metoder för att samla in, bearbeta och analysera material.
Nyckeltal	Ett nyckeltal är ett värde på en egenskap i verksamheten. Dessa följs upp vid bestämda tidpunkter och intervaller. Nyckeltal kan i vissa sammanhang kallas mått, till exempel när Skolverket hänvisar till det. Exempel: Antal barn per förskollärare.
Indikator	Används för att följa utveckling i en viss riktning där det finns en målsättning. En indikator kan både vara numerisk (i siffror) eller kvalitativ (beskrivande på andra sätt än i siffror).
Trend	En trend visar åt vilket håll utvecklingen är på väg, och hur snabbt saker ändras.
Medelvärde	Det genomsnittliga värdet av ett antal uppgifter.

Förutsättningar för förskolans nationella uppdrag

Nyckeltalen i den här delen av rapporten belyser förskolornas strukturella villkor och faktorer som på olika sätt påverkar de kommunala förskolornas förutsättningar att uppfylla förskolans nationella mål, så som de formuleras i skollagen och förskolans läroplan.

Ekonomiska förutsättningar

De ekonomiska förutsättningarna är centrala för att huvudmannen, det vill säga Malmö stad, ska kunna säkerställa att alla barn på kommunens förskolor får tillgång till en likvärdig utbildning av god kvalitet. Kommunfullmäktige i Malmö har utifrån skollagen i uppdrag att fördela resurser till förskoleutbildningen utifrån barns olika förutsättningar och behov.

Ekonomiska medel fördelas till förskolorna enligt förskolenämndens resursfördelningsmodell. Grundbeloppet består av två komponenter: en grundersättning (96 procent) och en strukturersättning (4 procent).¹ Grundersättningen varierar utifrån barnens ålder och beroende på om barnen är på förskolan heltid eller deltid, men fördelas i övrigt lika mellan förskolorna utifrån antal barn i förskolan. Strukturersättningen fördelas olika mellan förskolorna utifrån socioekonomiska faktorer.² I detta avsnitt redovisas utfallet av resursfördelningen i form av faktiska kostnader för nämnden.

Förskolornas kostnader består till stor del av lönekostnader för personalen. Lönekostnaderna utgör i medeltal cirka 75 procent av förskolornas utgifter men varierar mellan förskolorna. Skillnader i lönekostnader beror bland annat på personalsammansättning och individuell lönesättning utifrån kompetens och erfarenhet.

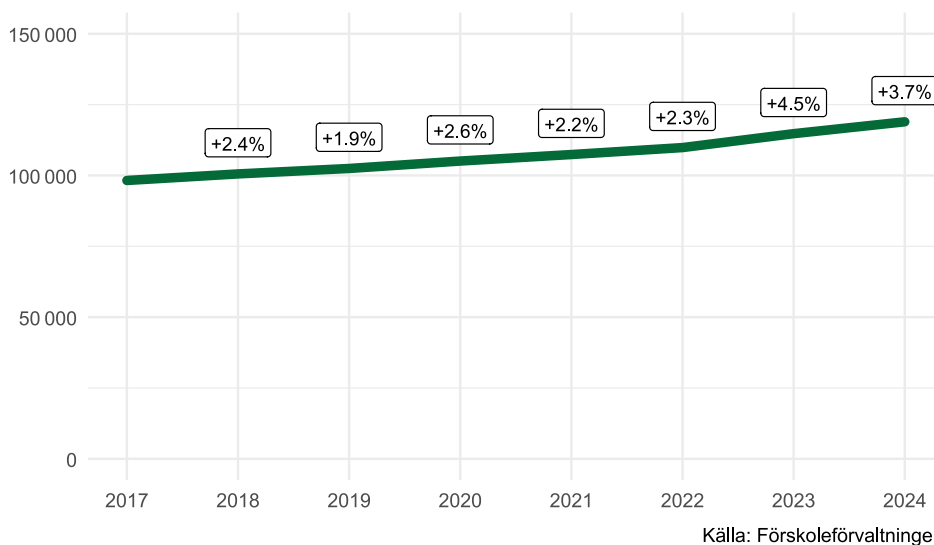
Lokalkostnaderna är näst efter personalkostnaderna nämndens största utgiftspost. De påverkar grundersättningens storlek men belastar inte förskoleenheterens budget.

---

¹ Utöver grundbeloppet kan enskilda huvudmän och kommunala förskolor tilldelas tilläggsbelopp för extraordinära stödinsatser till barn med omfattande behov av stöd.

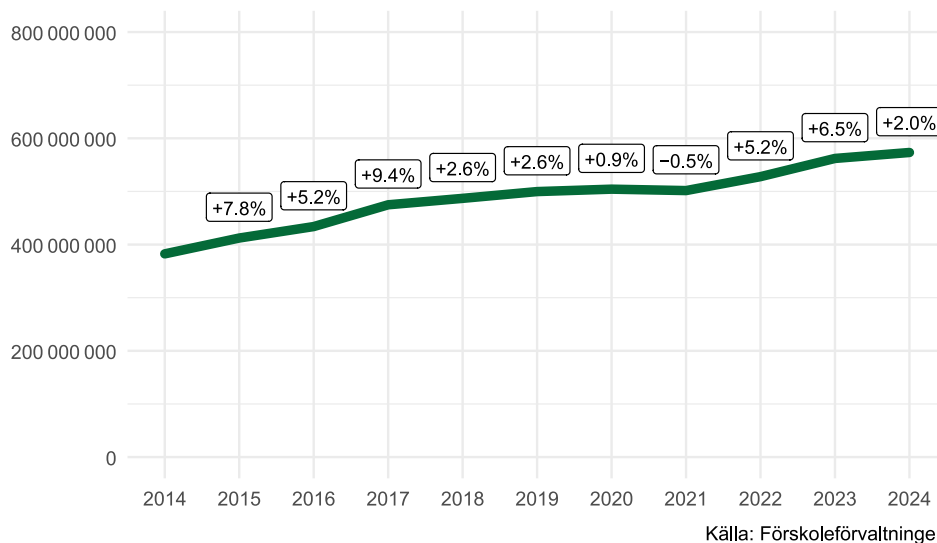
² De olika faktorerna som ingår i strukturersättningen, alla som en femtedel, är: barn vars båda föräldrar är födda i utlandet, barn för vilka minst en vårdnadshavare har förgymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå, barn för vilka minst en vårdnadshavare har gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå, barn som bor med en eller inte någon vårdnadshavare, barn för vilka minst en vårdnadshavare har försörjningsstöd.

Sist i detta avsnitt redovisas de centrala mått avseende verksamhetens förutsättningar som berör kostnader som Skolverket identifierat inom det nationella kvalitetssystemet.³

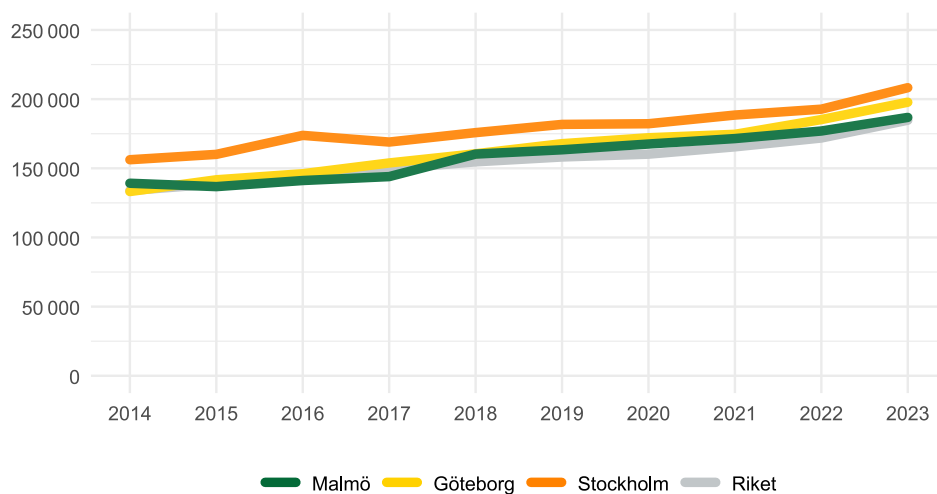

Figur 1. Grundbelopp inklusive strukturersättning per plats (kr), utfall per år samt procentuell ökning per år. Grundbeloppet (exklusive lokalkostnader) innefattar den grund- och strukturersättning som varje kommunal förskola erhåller för varje heltidsplats. Grundbeloppet utgör den största delen av förskolornas intäkter. Den genomsnittliga årliga ökningen under perioden 2017–2023 var 2,8 procent.

³ Skolverket ansvarar för att presentera det nationella kvalitetssystemet och tar med hjälp av SCB fram centrala mått avseende verksamhetens förutsättningar inför de nationella kvalitetsdialoger som erbjuds alla huvudmän sedan 2022. Läs mer [Nationellt kvalitetssystem - Skolverket](#)

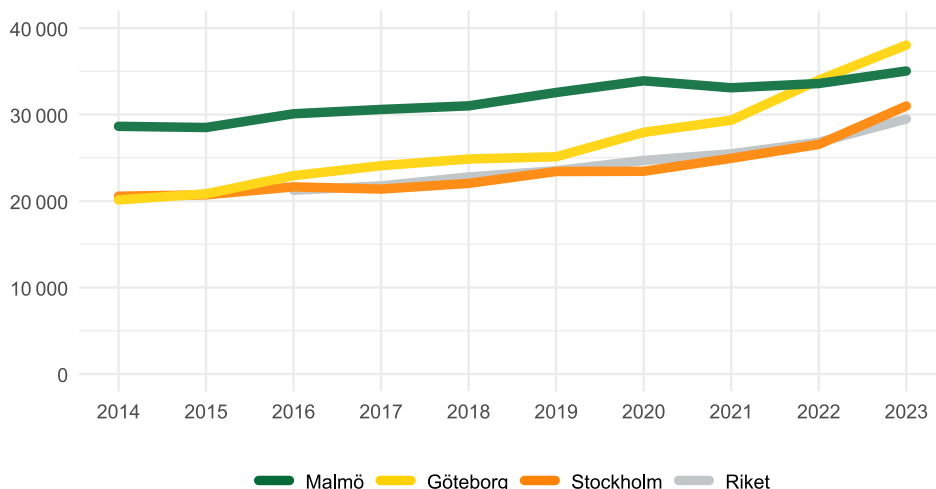
Figur 2. Lokalkostnader för kommunal förskola (kr), utfall per år samt procentuell ökning per år. Lokalkostnader har ökat med 50 procent mellan 2014 och 2024. Mellan 2023 och 2024 har lokalkostnaderna ökat med 2 procent, en lägre ökning än de senaste två åren.

Källa: Kolada och SCB

Figur 3. Kostnad kommunal förskola per inskrivet barn (kr), per år. Bruttokostnaden⁴ per inskrivet barn i Malmö stads förskolor är något högre än genomsnittet för kommunala förskolor i riket. Generellt är den genomsnittliga bruttokostnaden högre per barn i storstadskommunernas förskolor än i riket totalt. Uppgifter för 2024 har ännu inte publicerats, och rapporteras därmed inte ovan.

⁴ Bruttokostnaden omfattar bland annat pedagogiskt material och utrustning, måltider, administration, mervärdesskatt och lokalkostnader.

Källa: Kolada och SCB

Figur 4. Bruttokostnad lokaler kommunal förskola per inskrivet barn (kr), per år. Malmö stads bruttokostnader per inskrivet barn för lokaler har historiskt varit högre än övriga storstäder och rikssnittet, men skillnaden har minskat sedan 2021. Sedan 2021 har kostnaderna för storstäderna och riket även ökat, ökningen var dock minst för Malmö. Göteborgs kostnader ligger sedan 2022 högre än Malmö. Uppgift för 2024 har ännu inte publicerats, och rapporteras därmed inte ovan. Uppgifter för riket saknas även före 2016.

Statistik från nationella kvalitetssystemet

Kostnader	Malmö stad 2022	Malmö stad 2023	Riket totalt 2022	Riket totalt 2023
Kostnader totalt (tkr)	3 301 309	3 474 292	86 536 471	91 693 321
- varav personal (tkr)	1 989 221	2 145 815	48 819 180	51 937 085
Kostnader per inskrivet barn (kr)	173 500	184 100	169 500	181 800
- varav lokaler och inventarier (kr)	33 600	35 000	26 500	28 900
- varav personal (kr)	126 600	136 800	121 200	130 800

Källa: Skolverket och SCB.

Tabell 1. Totala kostnader och kostnader per inskrivet barn för kommunal förskola. Personalkostnaden i Malmö stad utgjorde 2023 62 procent av den totala kostnaden för förskolan. Detta är något högre än riket, där motsvarande siffra var 57 procent. 2022 utgjorde personalkostnaden 60 procent av den totala kostnaden för Malmö stad, för riket var motsvarande siffra 56 procent. Malmö stad har en högre kostnad per inskrivet barn, detta gäller för kostnad totalt, för lokaler och inventarier så väl som för personal.

Barnen och barngrupperna

Kvaliteten i förskolans utbildning avgörs i de pedagogiska relationerna och mötena mellan barn, personal och ledning. Därmed blir kvalitetsaspekter som rör just barnen, den pedagogiska personalen och förskolans ledning särskilt betydelsefulla. I det här avsnittet redovisas nyckeltal som beskriver barnen, barngrupperna och fördelningen av personal i relation till barnen.

Vad som kan anses vara en lämplig barngruppsstorlek påverkas av en rad faktorer, såsom barnens ålder, barngruppernas sammansättning, personaltäthet, personalens kompetens och förskolans inne- och utemiljön.⁵ Barngrupperna för de allra yngsta barnen är generellt sett mindre än för de äldre barnen.

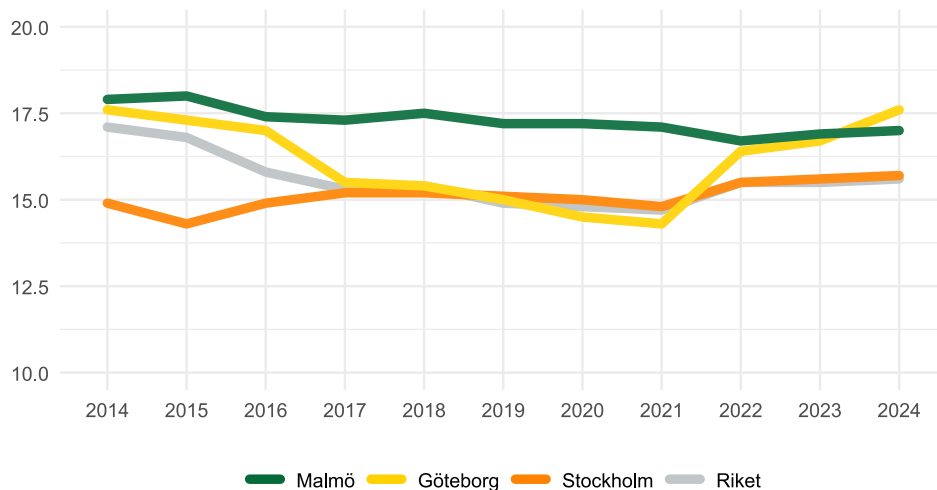
Att dela in barn i mindre grupper under delar av dagen är en del av den pedagogiska planeringen och en viktig strategi för att utbildningen ska möta barnens behov. Antalet barn, barngruppens sammansättning, personaltätheten och förskolans lokaler är förutsättningar som påverkar förskolans möjligheter. Forskning visar att god personaltäthet och möjligheten att under delar av dagen organisera arbetet i mindre barngrupper har störst betydelse för de yngsta barnen och för barn som kommer från socioekonomiskt utsatta förhållanden.

En grundläggande förutsättning för en god måluppfyllelse är att barnen går i förskolan och att vistelsetiden motsvarar barnets behov av utveckling och lärande. Genomsnittlig daglig beläggning och genomsnittlig vistelsetid ger en bild av hur många barn som faktiskt är på plats i förskolan och hur länge de är där. På förskolor där barnen är lång tid i förskolan kan bemanningen i arbetslagen vara en utmaning. Det omvända kan också vara en utmaning, det vill säga att det finns barn som inte är tillräckligt mycket i förskolan.

---

⁵ Skolverket införde 2016 riktmärken för barngruppernas storlek. Riktmärkena berör fråga om lämplig barngruppsstorlek. För barn mellan 1 och 3 år är riktmärket en gruppstorlek på 6 till 12 barn. För barn mellan 4 och 5 år är riktmärket gruppstorlek på 9 till 15 barn. I den forskning som ligger till grund för riktmärkena konstaterades dock att det inte finns någon optimal gruppstorlek, utan vad som är en lämplig sammansättning och storlek för en grupp kan vara mindre lämpligt för en annan. Hur barngrupperna bör organiseras avgörs snarare av komplexa samband mellan olika faktorer såsom personalens utbildning och kompetens, lokalers och utemiljöers utformning. Hänsyn behöver också tas till behoven i barngrupperna, till exempel vilka behov av särskilt stöd som finns bland barnen.

Sist i detta avsnitt redovisas de centrala mått avseende verksamhetens förutsättningar som berör barnen som Skolverket identifierat inom det nationella kvalitetssystemet.⁶

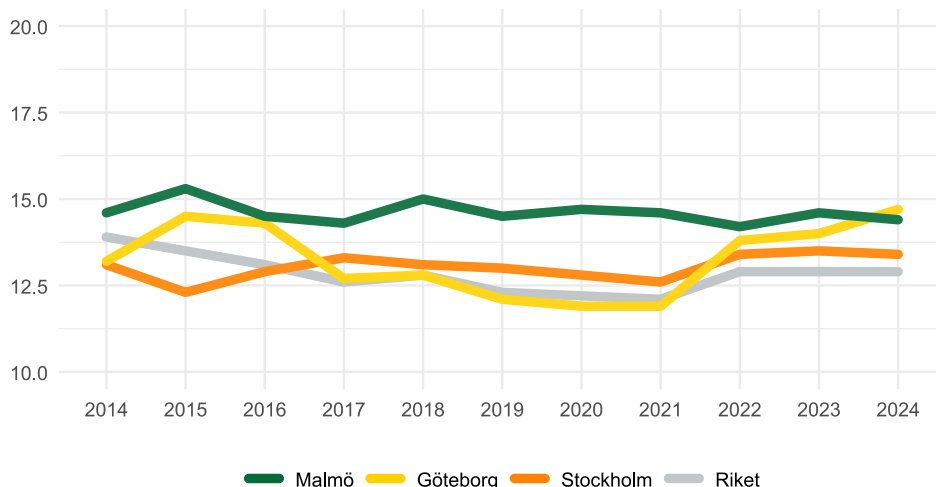

Källa: Skolverket och SCB

Figur 5. Barngruppernas storlek, kommunala förskolor (genomsnittligt antal barn).⁷ Mellan 2021 och 2022 minskade barngruppernas storlek i Malmö, från 17,1 till 16,7 barn i genomsnitt per barngrupp. Sedan dess har barngruppsstorleken ökat. Ökningen mellan 2023 och 2024 är marginell, från 16,9 till 17,0. I Göteborg har barngruppernas storlek ökat mest, från 16,7 år 2023 till 17,6 år 2024. Under mätperioden är detta första gången Malmö genomsnittliga barngrupp inte är störst. Stockholm och rikets genomsnittliga barngrupp har endast ökat marginellt mellan 2023 och 2024, och är 15,7 respektive 15,6.

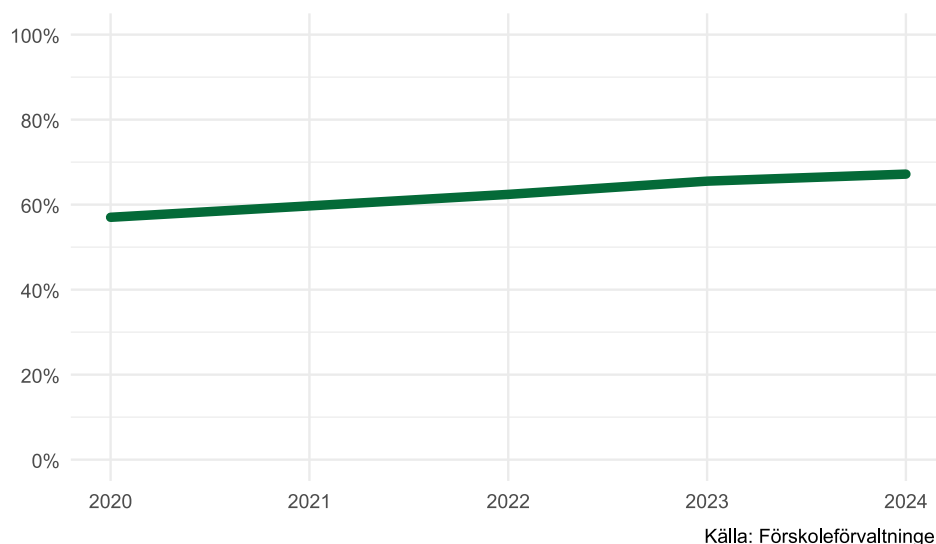
⁶ Skolverket ansvarar för att presentera det nationella kvalitetssystemet och tar med hjälp av SCB fram centrala mått avseende verksamhetens förutsättningar inför de nationella kvalitetsdialoger som erbjuds alla huvudmän sedan 2022.

⁷ Den genomsnittliga barngruppsstorlek som speglas i statistiken utgår från hur barnen är registrerade i förvaltningens placeringssystem. En barngrupp definieras i sammanhanget som ”den grupp som barnet ingår i större delen av dagen på förskolan. Det finns dock begränsningar i hur väl systemet kan spegla den faktiska barngruppsorganisationen under dagen. Till exempel syns inte förskolornas arbete med att organisera barnen i mindre grupper under begränsade delar av dagen.

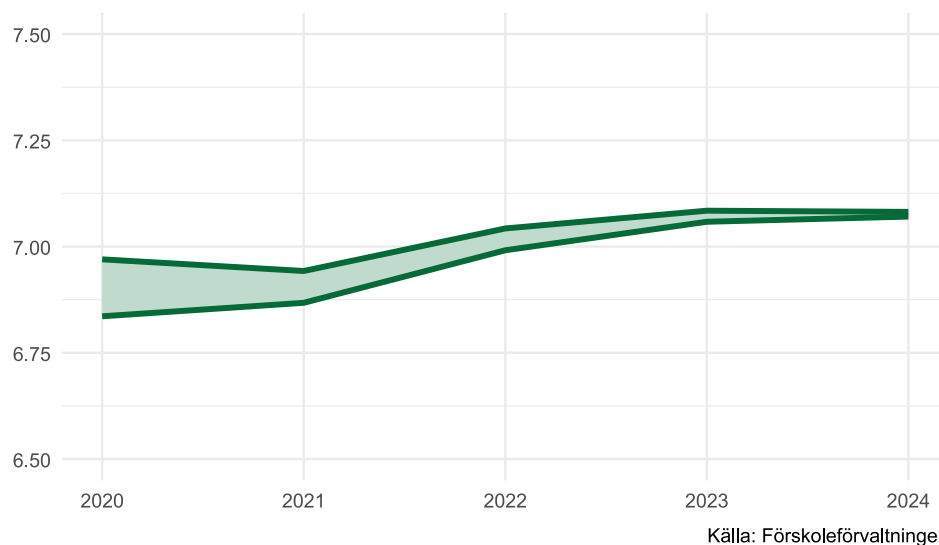
Källa: Skolverket och SCB

Figur 6. Barngruppernas storlek för yngre barn, kommunala förskolor (genomsnittligt antal barn). Det genomsnittliga antalet barn per grupp med enbart yngre barn minskade i Malmö från 14,6 till 14,4 mellan år 2023 och 2024. I Göteborg ökade barngruppens storlek för de yngre barnen, från 14 till 14,7. Under mätperioden är detta första gången Malmös genomsnittliga barngrupp för yngre barn inte är störst. I Stockholm skedde en marginell minskning mellan 2023 och 2024, från 13,5 till 13,4, medan den genomsnittliga barngruppen med yngre barn är densamma i riket på 12,9.

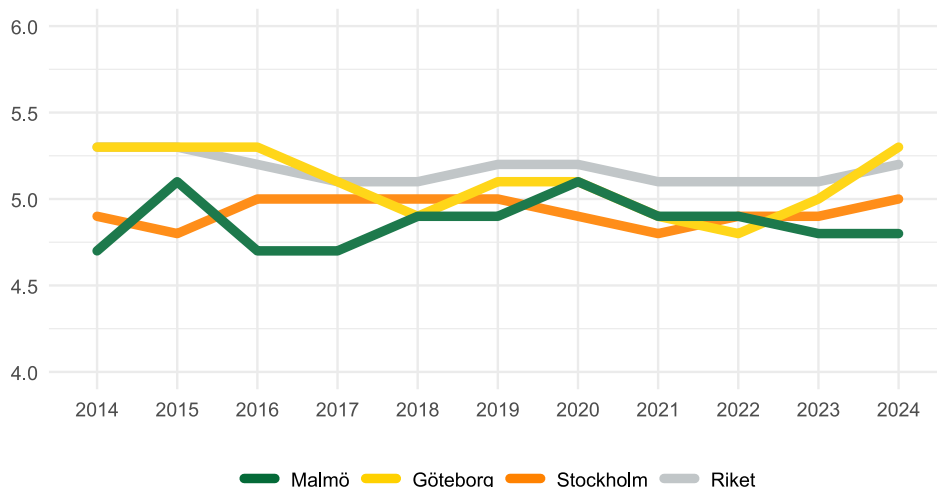
Källa: Förskoleförvaltningen

Figur 7. Genomsnittlig daglig beläggning (%). Beläggning är definierat som antal närvarande barn delat på antal placerade barn. Sedan 2020, efter pandemin då beläggningen minskade, har den genomsnittliga dagliga beläggningen succesivt ökat varje år och för 2024 låg den på 67 procent.

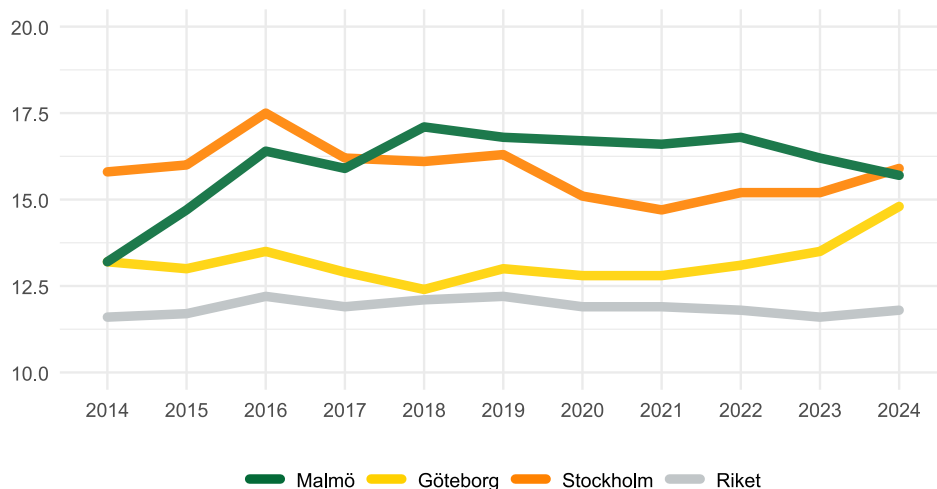
Figur 8. Genomsnittlig vistelsetid, timmar per dag. Genomsnittlig vistelsetid visar i timmar hur länge barnen i Malmö i genomsnitt vistas på förskolan per dag. Diagrammet visar vistelsetid dels inklusive automatiska utcheckningar (övre linje), dels exklusive automatiska utcheckningar (undre linje), samt spannet mellan dessa två uppgifter.⁸ Den genomsnittliga vistelsetiden har ökat sedan 2021, men mellan 2023 och 2024 är den genomsnittliga vistelsetiden densamma, 7,1 timmar per dag.

⁸ När barnen kommer till förskolan “checkas” de in av personalen i närvarosystemet och när de lämnar förskolan “checkas” de ut. Om ett barn inte checkas ut manuellt när det lämnar förskolan sker en så kallad automatisk utcheckning klockan 18.30. Detta innebär att uppgifterna om vistelsetid blir mer osäkra om det förekommer många automatiska utcheckningar. Därför redovisas vistelsetider både inklusive och exklusive automatiska utcheckningar. Skillnaden i vistelsetid mellan inklusive automatiska utcheckningar och exklusive automatiska utcheckningar har minskat under perioden 2020–2024. Detta innebär att uppgifterna är säkrare nu än de varit tidigare.

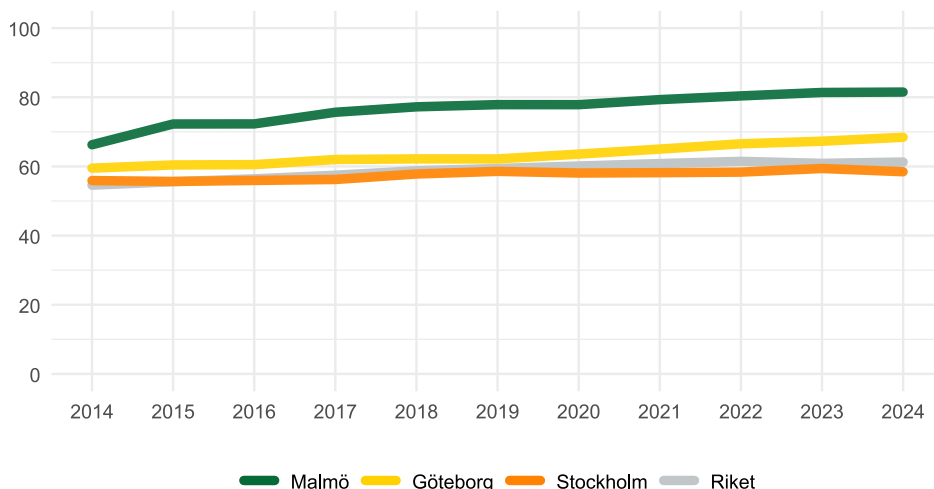
Källa: Skolverket och SCB

Figur 9. Antal barn per heltidstjänst, kommunala förskolor. Antalet barn per heltidstjänst har sedan 2020 i Malmö minskat från 5,1 till 4,8. Mellan 2023 och 2024 har ingen förändring skett. I riket, Göteborg och Stockholm har antal barn per heltidstjänst ökat något mellan 2023 och 2024. I Stockholm från 4,9 till 5 och i riket från 5,1 till 5,2. Den största ökningen har skett i Göteborg, från 5 till 5,3.

Källa: Skolverket och SCB

Figur 10. Antal barn per heltidstjänst med förskollärarexamen, kommunala förskolor. Mellan 2022 och 2024 har antal barn per förskollärare minskat i Malmö, från 16,8 till 15,7 barn. Detta är det lägsta antal barn per förskollärare sedan 2015 då det i genomsnitt fanns 14,7 barn per förskollärare. Mellan 2023 och 2024 har antal barn per förskollärare ökat i Stockholm, från 15,2 till 15,9. Detta är första gången sedan 2017 som Malmö inte har flest barn per förskollärare. I Göteborg har den största ökningen skett, från 13,5 till 14,8. I riket har antal barn per förskollärare ökat, från 11,6 till 11,8.

Källa: Skolverket, SCB och Förskoleförvaltningen

Figur 11. Genomsnittligt antal barn per förskola, kommunala förskolor. Under perioden 2014–2024 har det genomsnittliga antalet barn per förskola ökat med cirka 23 procent i Malmö och har även legat över de övriga storstäderna och genomsnittet i riket. 2024 var det genomsnittliga antalet barn per förskola 81 i Malmö, 68 i Göteborg, 58 i Stockholm och 61 i riket.

Statistik från nationella kvalitetssystemet

Barn	Malmö stad 2023	Malmö stad 2024	Riket totalt 2023	Riket totalt 2024
Antal barn inskrivna i förskolan	15 731	15 434	501 193	484 754
Andel (%) barn i åldern 1–5 år som går i förskola i kommunen	85	85	87	87
Antal barn per pedagogisk personal	4,8	4,8	5,1	5,1

Källa: Skolverket och SCB.

Tabell 2. Antal barn, andel inskrivna barn i kommunen samt personaltäthet för kommunal förskola. Andel inskrivna barn i förskola i Malmö stad är något lägre än riket. Malmös kommunala förskolor har en högre personaltäthet, det vill säga lägre antal barn per pedagogisk personal, jämfört med riket.

Den pedagogiska personalen

Förskolans kompetensförsörjning är ett prioriterat område i huvudmannens planering. Personalens utbildningsnivå och kompetens är avgörande för att förskolorna ska kunna tillhandahålla en likvärdig utbildning av god kvalitet där skollagen och förskolans läroplan omsätts i det praktiska arbetet med barnen. Nyckeltalen som redovisas i det här avsnittet beskriver olika strukturella förutsättningar som rör den pedagogiska personalen.

Tidigare uppföljningar visar hur tillgång till förskollärare och utbildade barnskötare påverkar barns möjligheter till utveckling och lärande. Det pedagogiska arbetet på förskolorna organiseras i arbetslag och leds av förskollärare. Tillgången till förskollärare är särskilt betydelsefull eftersom det är en förutsättning för pedagogisk ledning av arbetet närmast barnen. Det gäller inte minst på förskolor där behovet av olika typer av kompensatoriska insatser och stöd för barnens utveckling och lärande är stort.⁹

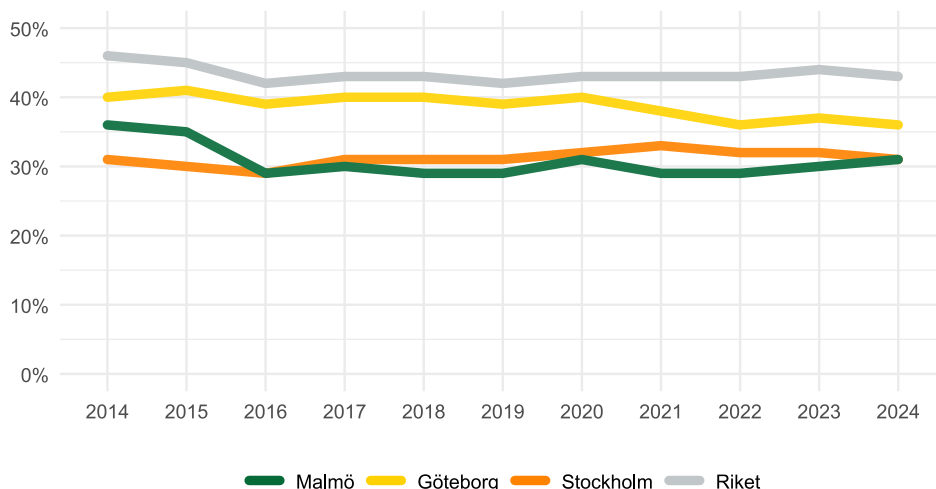
Utöver personalens utbildningsnivå och kompetens finns andra strukturella faktorer, såsom korttidsjukfrånvaro och personalomsättning, som både var för sig och tillsammans påverkar förskolornas möjligheter att tillgodose barnens behov av omsorg, utveckling och lärande. Att det finns kontinuitet inom personalgrupperna är en förutsättning för att pedagogiska relationerna mellan barn och vuxna ska kunna etableras och upprätthållas.

Sist i detta avsnitt redovisas de centrala mått avseende verksamhetens förutsättningar som berör personal som Skolverket identifierat inom det nationella kvalitetssystemet.¹⁰

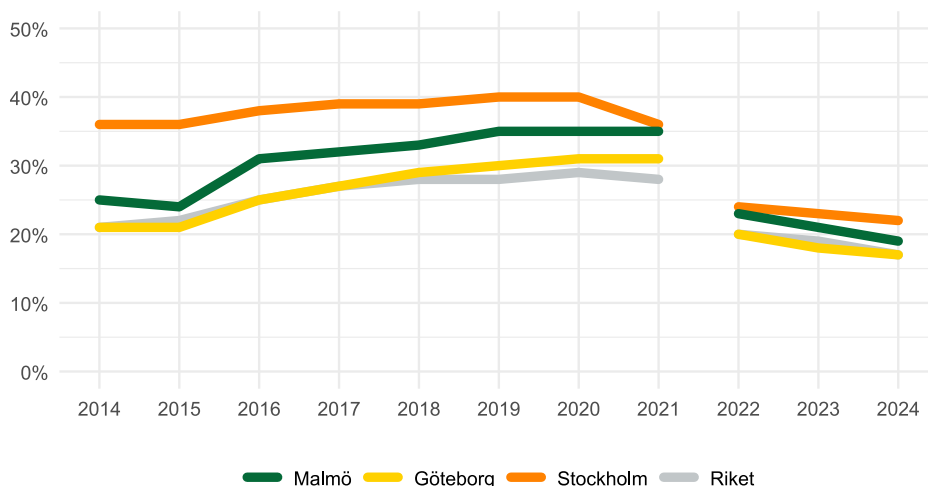
⁹ Se vidare i Förskolan i Sverige - ett kunskaps- och diskussionsunderlag (2022), Förskoleförvaltningens rapport, s. 19–20.

¹⁰ Skolverket ansvarar för att presentera det nationella kvalitetssystemet och tar med hjälp av SCB fram centrala mått avseende verksamhetens förutsättningar inför de nationella kvalitetsdialoger som erbjuds alla huvudmän sedan 2022.

Källa: Skolverket och SCB

Figur 12. Andel heltidstjänster med förskollärarexamen, kommunala förskolor (%). Andel förskollärare av den pedagogiska personalen i Malmö var år 2024 31 procent, en marginell ökning från 2023 då andelen var 30 procent. I riket, Göteborg och Stockholm har andel förskollärare minskat något. I riket från 43 procent, i Göteborg 37 till 36 procent och i Stockholm från 32 till 31 procent.

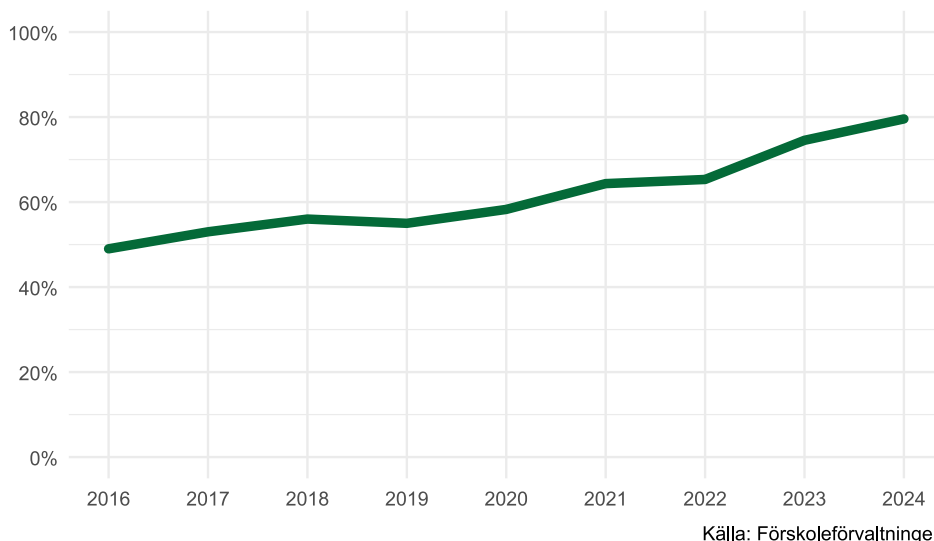

Källa: Skolverket och SCB

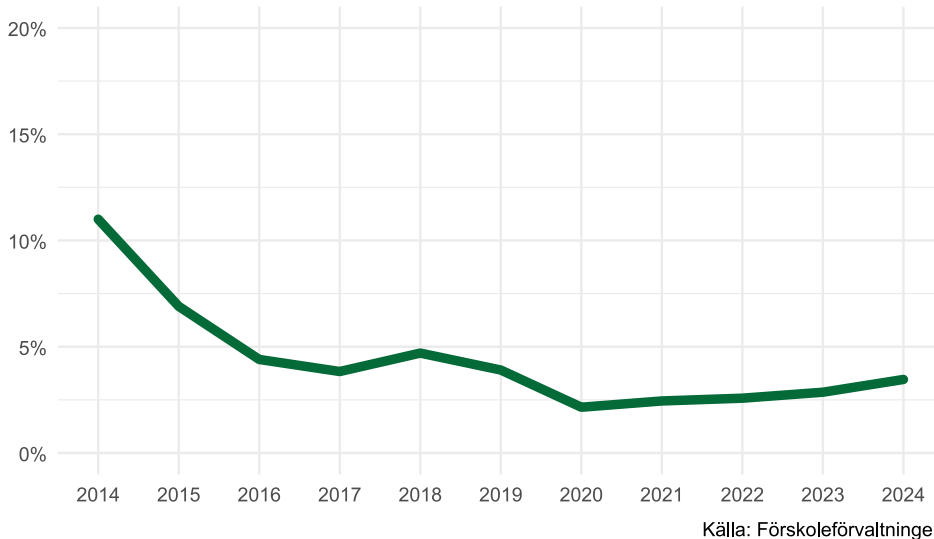
Figur 13. Andel heltidstjänster med övrig utbildning¹¹ för arbete med barn, kommunala förskolor (%). Mellan åren 2021 och 2022 har klassificeringen av övrig utbildning förändrats, vilket innebär att fler anställda kategoriseras som personal med viss pedagogisk utbildning i stället för övrig utbildning. Uppgifterna från och med 2022 är därmed inte längre jämförbara med de historiska värdena. Andel pedagogisk personal med övrig utbildning har fortsatt minskat i storstäderna och riket mellan 2023 och 2024. I Malmö har andelen minskat från 21 procent till 19 procent.

¹¹ Tidigare benämnd ”utan utbildning”.

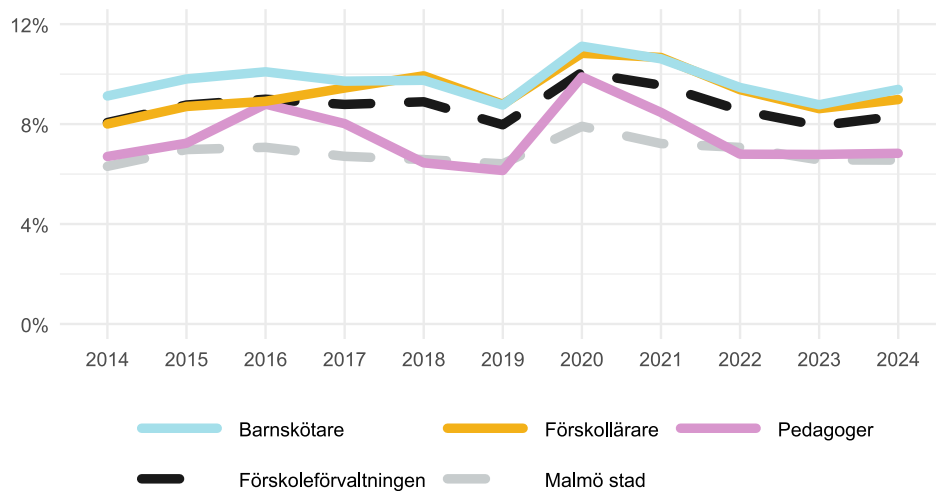
Figur 14. Andel formellt utbildade barnskötare¹² (%). Under perioden 2016–2024 ökade andelen formellt utbildade barnskötare från 49 procent till 80 procent. Mellan 2022 och 2023 ökade andelen cirka 9 procentenheter, den största ökningen under mätperioden. Ökning mellan 2023 och 2024 var 5 procentenheter. Förskolan med lägst andel formellt utbildade barnskötare har sedan 2020 ökat från 0 procent till 30 procent år 2024. Flera förskolor har 100 procent formellt utbildade barnskötare.

Figur 15. Andel timavlönade barnskötare (%). Andel timavlönade barnskötare avser andel timavlönade barnskötarens närvaro i förhållande till den totala närvaron bland förvaltningens barnskötare under respektive år. Under perioden 2014–2020 minskade andelen från 11 procent till 2,2 procent. Sedan 2020 har andelen ökat till

¹² Andel formellt utbildade barnskötare avser de barnskötare med minst 1100 gymnasiepoäng inom barnskötarutbildning registrerade hos arbetsgivaren bland förvaltningens barnskötare vid årsavstämning respektive år.

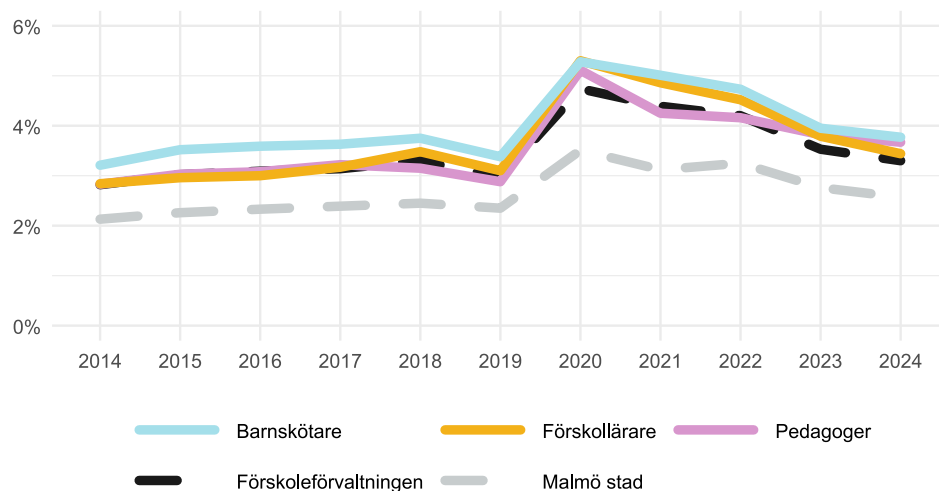
3,5 procent år 2024. Sedan 2020 har förskolan med högst andel timavlönade barnskötare ökat från 10,6 procent till 18 procent år 2024.

Källa: Förskoleförvaltningen

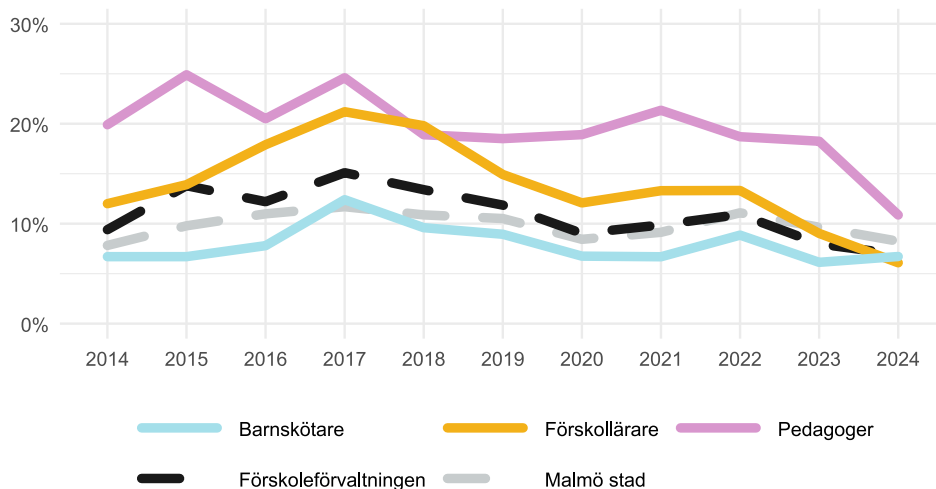
Figur 16. Sjukfrånvaro¹³ (%). Sjukfrånvaron avser andel sjukfrånvaro inom respektive organisation och yrkeskategori under respektive år. Under perioden 2014 till 2019 varierade den totala sjukfrånvaron något. Under 2020 sågs en ökning i samband med coronapandemin. Sedan 2020 har sjukfrånvaron minskat varje år för samtliga yrkesgrupper, förvaltningen i stort och Malmö stad. Mellan 2023 och 2024 har dock trenden delvis vänt och sjukfrånvaron för barnskötare, förskollärare och förvaltningen har ökat. Förskollärare och barnskötare har fortsatt den högsta sjukfrånvaron av de jämförda grupperna, 9 respektive 9,4 procent. Genomsnittet för Malmö stad var 2024 6,6 procent.

¹³ Från och med 2022 beräknas sjukfrånvaro mellan januari och november.

Källa: Förskoleförvaltningen

Figur 17. Korttidssjukfrånvaro (%). Korttidssjukfrånvaro avser andel sjukfrånvaro för sjukdag 1–14 inom respektive organisation och yrkeskategori under respektive år. Korttidssjukfrånvaron var relativt stabil under perioden 2014–2019, men såg en ökning under 2020 i samband med coronapandemin. Sedan 2020 har korttidssjukfrånvaron för samtliga jämförda yrkesgrupper minskat, men är fortsatt högre än innan 2020. Genomsnittet i Malmö stad har minskat mellan 2023 och 2024 och ligger fortsatt lägre än sjukfrånvaron för förvaltningen.

Källa: Förskoleförvaltningen

Figur 18. Personalomsättning (%). Personalomsättning i procent visar antalet tillsvidareanställda personal som slutat i förhållande till medelantalet tillsvidareanställda under respektive år.¹⁴ Mellan 2023 och 2024 har personalomsättningen minskat för samtliga redovisade grupper, med undantag för barnskötare där personalomsättningen ökade från 6,1 till 6,7 procent.

Statistik från nationella kvalitetssystemet

Personal	Malmö stad 2023	Malmö stad 2024	Riket totalt 2023	Riket totalt 2024
Personal totalt	3 256	3 221	98 916	94 457
- varav (%) förskollärare med förskollärarexamen	30	31	41	41
- varav (%) med gymnasial utbildning för arbete med barn	12	12	16	16
- varav (%) med pedagogisk högskoleutbildning	33	33	43	42
- varav (%) med viss pedagogisk utbildning	34	36	20	22
- varav (%) med övrig utbildning	21	19	22	20

Källa: Skolverket och SCB.

Tabell 3. Antal heltidstjänster¹⁵ och andel personal per utbildningskategori för kommunal förskola. Malmö har under 2023 och 2024 haft en lägre andel förskollärare, personal med gymnasial utbildning för arbete med barn samt personal med pedagogisk högskoleutbildning än riket, men en högre andel personal med viss pedagogisk utbildning och övrig utbildning än riket.

¹⁴ För omsättningen inom förvaltning omfattas endast personal som avslutat sin anställning i förskoleförvaltningen. Personal som byter yrkeskategori eller som byter anställning inom förvaltningen räknas inte in och utgör därmed inte heller en del av personalomsättningen.

¹⁵ Antal personal beräknas som antal anställda som arbetare med barn omräknat till heltidstjänster med hjälp av tjänstgöringsgraden.

Rektorer och det nära ledningsstödet

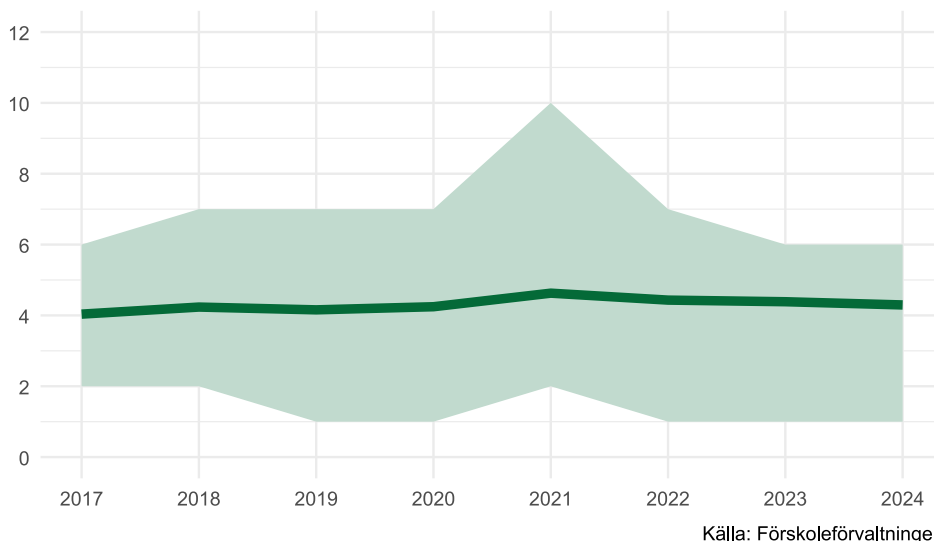
Rektor och nära ledning har en avgörande roll i att säkerställa förskolans kvalitet och att de tillsammans med den pedagogiska personalen har reella möjligheter att ta ansvar för utbildningen och möta barnens behov.

Rektorn beslutar om enhetens inre organisation och ansvarar för att kompensatoriskt fördela tillgängliga resurser på varje förskola så att alla barns rätt till ledning, stimulans, stöd och särskilt stöd tillgodoses. Därför är det särskilt viktig för huvudmannen att se till att rektors förutsättningar är sådana att detta ansvar för barnen och kvaliteten i det pedagogiska arbetet kan säkras.¹⁴

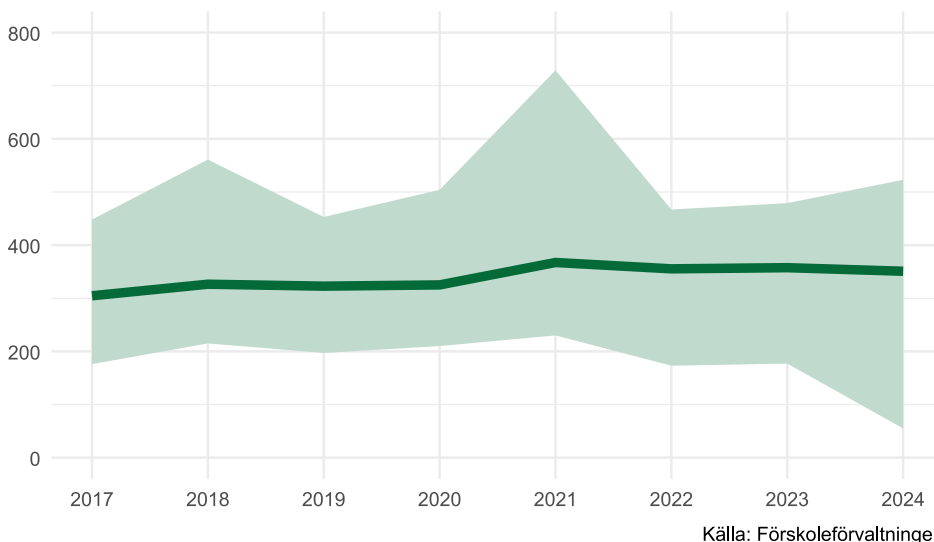
För förskolorna i Malmö stad finns en ledningsorganisation där rektor har helhetsansvaret för utvecklingen på varje förskola inom sitt rektorsområde. I rektors ledningsgrupp ingår nära ledningsfunktioner i form av biträdande rektorer och förste förskollärare som har uppdrag att bistå rektor i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, utvärdera och utveckla förskolornas utbildning.

Rektor är närmaste chef för biträdande rektorer och förste förskollärare. I förhållande till medarbetarna har biträdande rektor ett medarbetaransvar som bland annat inkluderar ansvar för medarbetarsamtal, lönesamtal, och upprättande av individuell kompetensutvecklingsplan.

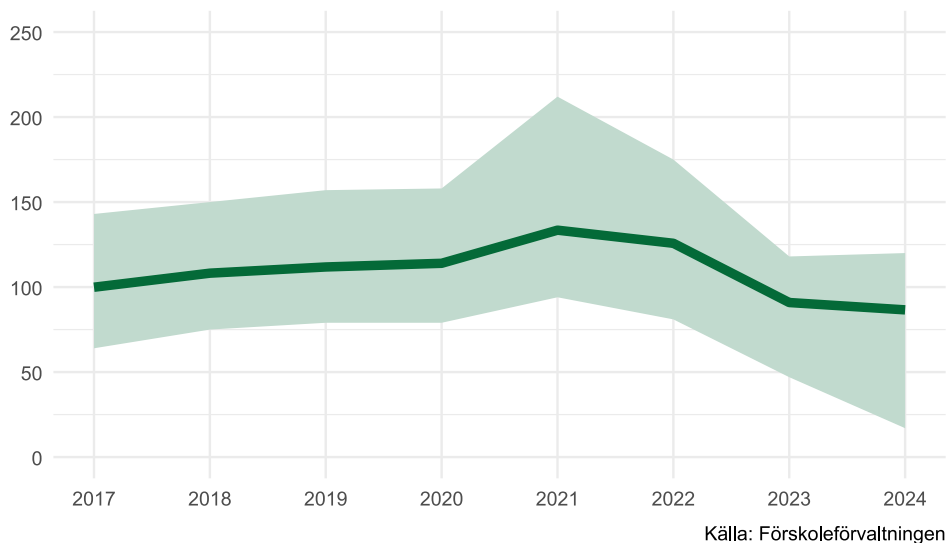
I det här avsnittet redovisas nyckeltal som på olika sätt bidrar till att nyansera bilden av rektorernas, de biträdande rektorernas och förste förskollärarna förutsättningar att tillsammans ta ansvar för utvecklingen av förskolans utbildning på enhetsnivå.

Figur 19. Antal förskolor per rektor, kommunala förskolor i Malmö. Figuren visar genomsnittligt antal förskolor per rektor, samt spannet mellan högsta och lägsta antal förskolor per rektor. Detta inkluderar inte öppna förskolor eller pedagogisk omsorg. I genomsnitt hade en rektor 4,3 förskolor 2024. Vanligast var att ha 4 eller 5 förskolor.

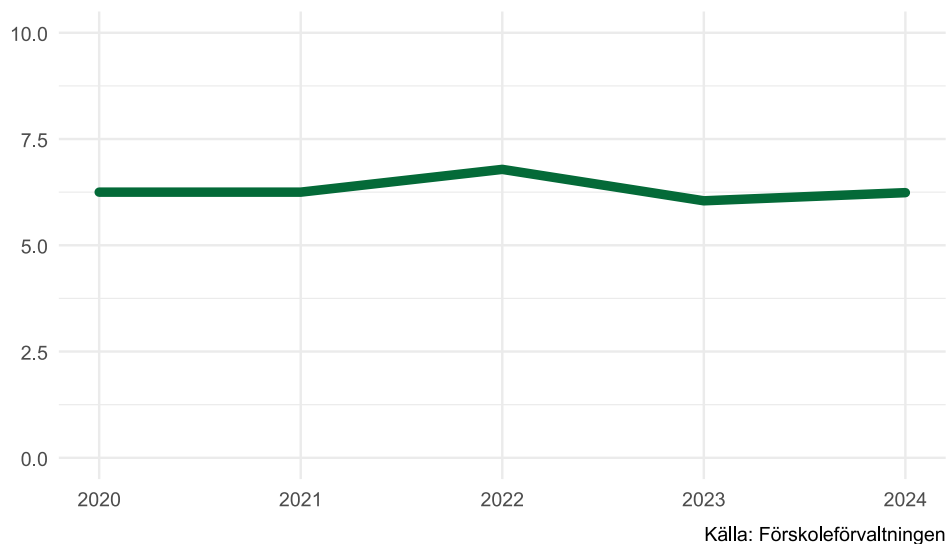

Figur 20. Genomsnittligt antal barn per rektor, kommunala förskolor i Malmö. Figuren visar genomsnittligt antal barn per rektor, samt spannet mellan högsta och lägsta antal barn per rektor. Detta inkluderar inte öppna förskolor eller familjedaghem. 2024 ansvarade en rektor för i genomsnitt 351 barn. Det är en ökning med 15 procent från 2017, då det genomsnittliga antalet barn per rektor var 305 barn. Skillnaden mellan antal barn per rektor skiljer sig åt, under 2024 hade rektorn med ansvar för lägst antal barn ansvar för 55 barn medan rektorn med ansvar för högst antal barn ansvar för 523 barn.

Figur 21. Genomsnittligt antal personal per rektor, kommunala förskolor.¹⁶

Figuren visar genomsnittligt antal personal per rektor, samt spannet mellan högsta och lägsta antal personal per rektor. Det genomsnittliga antalet personal per rektor ökade med 33 procent mellan 2017 och 2021, från cirka 100 personal i genomsnitt till 133 personal per rektor. Sedan 2021 har det genomsnittliga antalet personal per rektor minskat. Mellan 2023 och 2024 minskade det genomsnittliga antalet personal per rektor från 91 till 87.

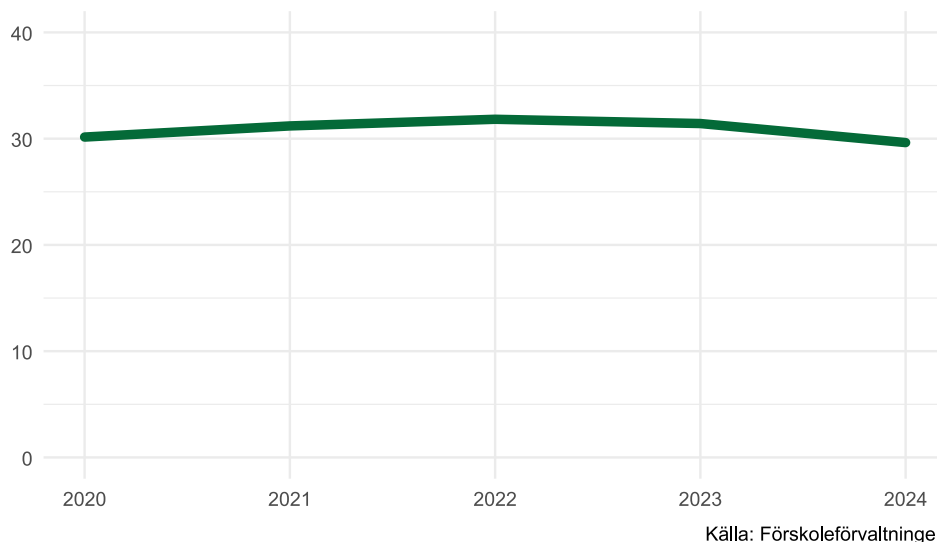

Figur 22. Genomsnittligt antal nära ledningspersonal (biträdande rektor och förste förskollärare) per rektor.¹⁷ Mellan 2022 och 2023 minskade det

¹⁶ Inkluderar alla anställda (alla personer räknas in oavsett sysselsättningsgrad, dvs uppgifterna är ej omräknade till heltidstjänster), men inkluderar inte familjedaghem eller öppna förskolor. Personer kan räknas med flera gånger om de är anställda hos flera rektorer.

¹⁷ Detta är baserat på antal anställda, dvs inte omräknad till heltidstjänster.

genomsnittliga antalet nära ledning per rektor från 6,8 till 6,1. Mellan 2023 och 2024 har det genomsnittliga antalet ökat till 6,2.

Figur 23. Genomsnittligt antal personal per biträdande rektor.¹⁸ Mellan 2020 och 2022 ökade antal personal per biträdande rektor något, från 30 till 31,8 personal. Mellan 2022 och 2024 har antalet sjunkit till 29,6.

Område	Antal förskolor per rektor	Antal personal per rektor	Antal barn per rektor
Malmö	4	73	350
Stockholm	6	72	354
Göteborg	2	27	146
Riket	3	33	169

Källa: Skolverket, SCB och förskoleförvaltningen.

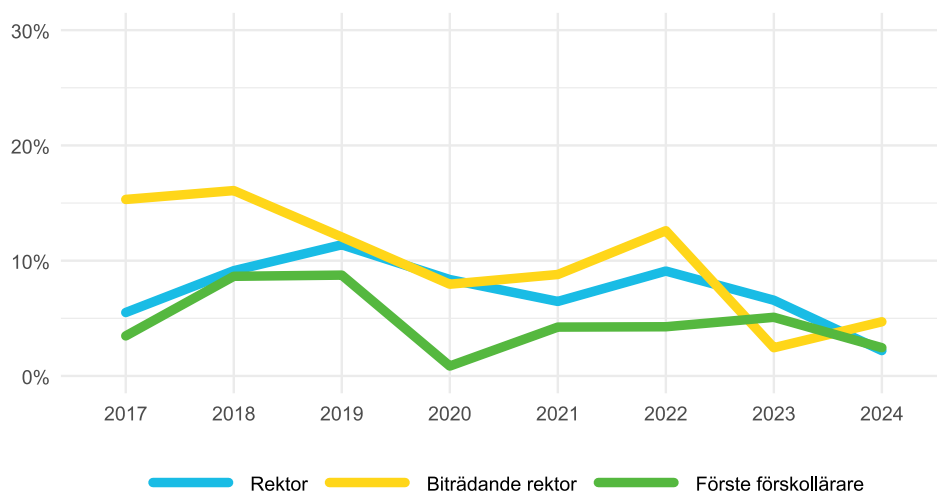
Tabell 4. Genomsnittligt antal förskolor, personal¹⁹ och barn per rektor i kommunal regi, jämförelse med storstäderna och riket, år 2024. I Malmö hade en rektor i genomsnitt ansvar för 4 förskolor. Detta är högre än Göteborg och riket, men lägre än Stockholm. Malmö och Stockholm har ett liknande antal personal och barn per rektor, och ligger högre än Göteborg och riket, som liknar varandra. Organisationen skiljer sig mellan Malmö och Stockholm, och Göteborg. I både

¹⁸ Detta är baserat på antal anställda, dvs inte omräknat till heltidstjänster, och omfattar alla direkt underställda biträdande rektor oavsett yrkeskategori. Inom förskoleförvaltningen finns en ledningsorganisation som innebär att rektor är närmaste chef för biträdande rektorer och förste förskollärare. I förhållande till medarbetarna har biträdande rektor ett medarbetaransvar som bland annat inkluderar ansvar för medarbetarsamtal, lönesamtal, och upprättande av individuell kompetensutvecklingsplan. Detta är en organisation som skiljer sig jämfört med övriga storstäder som inte har samma nära ledningsstöd till rektor. Här är rektor oftast direkt ansvarig för samtliga medarbetare inom sitt rektorsområde.

¹⁹ Detta är baserat på antal anställda som arbetar med barn (exklusive städ- och kökspersonal) omräknat till heltidstjänster med hjälp av tjänstgöringsgraden (dvs ej antal anställda).

Malmö och Stockholm har rektorerna ett nära ledningsstöd. I Göteborg finns det i stället fler rektorer, jämfört med Malmö och Stockholm. I Stockholm är den genomsnittliga förskolan även mindre än i Malmö, vilket kan utläsa i att antal personal och barn är densamma men antal förskolor per rektor är fler. Genomsnittligt antal förskolor, personal och barn per rektor har varit stabilt i storstäderna senaste åren.

Källa: Förskoleförvaltningen

Figur 24. Personalomsättning rektor, biträdande rektor och förste förskollärare. Visar omsättningen inom ledningsgruppen. Mellan 2022 och 2023 minskade personalomsättningen för både rektorer och biträdande rektorer, men ökade för förste förskollärare. Mellan 2023 och 2024 har rektors omsättning fortsatt minska, från 6,6 till 2,2 procent. Även förste förskollärares omsättning minskat, från 5,1 till 2,1 procent. Biträdande rektors omsättningar har dock ökat, från 2,5 till 4,7 procent.

Tematisk fördjupning – förskolans lokaler

Likvärdighet i förskolan, med hänsyn till det kompensatoriska uppdraget, handlar ytterst om att varje barn ges likvärdiga möjligheter att lära sig och utvecklas så långt som möjligt. För att förskoleverksamheten som helhet ska lyckas kompensera för skillnader i barns olika förutsättningar och behov i utbildningen krävs ett kontinuerligt och systematiskt utvecklingsarbete med kompensatoriska insatser på alla ansvarsnivåer. Centralt för huvudmannens del är därför att ha kunskap om hur förskolornas förutsättningar för måluppfyllelse påverkar olika barngruppers möjligheter att lära och utvecklas.

Förskolans fysiska miljöer har i tidigare lägesbedömningar lyfts fram som en viktig förutsättning för att den utbildning som bedrivs ska vara tillgänglig. Den ska både ge goda förutsättningar för enskilda barns och barngruppers behov inom ramen för utbildningen och goda förutsättningar för att organisera för och genomföra utbildningen. I årets rapport undersöks hur underlag som hittills främst använts för att beskriva standarden på befintligt lokalbestånd i arbetet med förskolenämndens lokalbehovsplan kan användas på nya sätt. Särskilt fokus riktas på hur detta underlag kan användas i det systematiska kvalitetsarbetet för att ytterligare nyansera kunskapen om förskolornas förutsättningar för måluppfyllelse.

Den tematiska fördjupningen är ett led i ett kontinuerligt arbete för att utveckla huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Analyser av förskolornas förutsättningar behöver ta hänsyn till samspelet mellan olika strukturella villkor och hur de tillsammans påverkar varandra och de pedagogiska processerna.²⁰ Analyserna måste också sättas i relation till barnens livsvillkor som präglar arbetet på enhetsnivå. Informationen om förskolornas lokaler, som visualiseras i kartorna nedan, kan alltså inte i sig ses som mått på kvaliteten i utbildningen.²¹ Däremot kan informationen om standarden på lokalerna bidra till ytterligare nyansering av kunskapen om förskolornas strukturella villkor och geografiska skillnader i staden.

---

²⁰ Jfr Vetenskapsrådet (2015). ”En likvärdig förskola för alla barn - innebörder och indikationer”. Stockholm: Vetenskapsrådet, s. 16.

²¹ ”Lokaler” används i sammanhanget för att beskriva förskolans lokal samt utemiljö. Fokus ligger på de fasta fysiska förutsättningarna, möblering och utrustning ingår till exempel inte i begreppet.

Förskolans fysiska miljöer som kvalitetsfaktor

Förskolans fysiska miljöer, såväl inne- som utemiljöer, är en viktig kvalitetsfaktor och som både kan bidra till att skapa möjligheter och begränsningar i utbildningen.²² Detta har uppmärksammats i tidigare lägesbedömningar utifrån vad som framkommit både i förskolornas och huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Utifrån läroplanen ska förskolornas lärmiljöer vara tillgängliga för alla barn och inspirera till samspel och ett utforskande av omvärlden. Lärmiljöerna ska stödja barnens utveckling, hälsa och lärande. En förskolas fysiska lärmiljöer som är anpassade och tillgängliga för alla barn är därmed en förutsättning för att personalen ska kunna planera, genomföra och utveckla utbildningen och samtidigt organisera barngrupper utifrån barns eller barngrupperns behov.

Betydelsen av förskolans fysiska miljöer har även lyfts av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som har publicerat två rapporter som berör förskolelokaler som kvalitetsfaktor, *Förskolans fysiska miljö: en kunskapsöversikt och förslag till utvärdering* (2018) och *Framgångsfaktorer för funktionella förskolelokaler* (2021). SKR konstaterar att förskolans fysiska miljö har effekter på barns utveckling, hälsa och lärande. Därtill påverkar den fysiska miljön även medarbetarnas hälsa, välbefinnande och möjlighet att planera, genomföra och följa upp undervisningen.²³ Vidare bedöms en viktig framgångsfaktor i utformningen av ändamålsenliga lokaler vara att ge utrymme åt barns delaktighet och inflytande.²⁴

Förskolornas fysiska miljöer som kvalitetsfaktor behöver förstås i relation till arbetet med barnen. Förutom lokalkapacitet och andra faktorer som direkt kopplar till lokalernas fysiska egenskaper behöver även andra faktorer vägas in, såsom den pedagogiska personalens utbildningsnivå och kompetens, personaltäthet, barngruppernas storlek, särskilda behov i barngrupperna och barnens ålderssammansättning.²⁵

Trots att förskolans fysiska miljöer de senaste åren har lyfts fram som en viktig kvalitetsfaktor är måttstocken när det gäller bedömningar av lokalernas ändamålsenlighet inte entydig. Det saknas i dagsläget ett nationellt regelverk som kan säkerställa de lokalmässiga förutsättningarna på varje förskola i

---

²² Sveriges Kommuner och Regioner (SKR, 2021), *Framgångsfaktorer för funktionella förskolelokaler*, s. 12–13.

²³ SKR (2018), *Förskolans fysiska miljö: en kunskapsöversikt och förslag till utvärdering*, s. 5.

²⁴ SKR (2021), s. 36.

²⁵ Se Lägesbedömning 2024. Se även Förskolenämndens lokalbehovsplan 2026–2035, s. 13.

förhållande till kraven på utbildningen i skollagen och förskolans läroplan. Dessutom är tillgången till forskning som belyser relationen mellan barns lärande och utveckling och förskolans fysiska miljöer begränsad.

Underlag för bedömningar av lokaler

Bedömningar av lokalernas standard är utgångspunkten i årets tematiska fördjupning. Underlaget baseras på helhetsbedömningar av skicket på förskolans lokaler gjorda av förskoleförvaltningens lokalsamordnare. Dessa bedömningar har gjorts inom ramen för det strategiska lokalförsörjningsarbetet och används som underlag i framtagandet av nämndens lokalbehovsplan. Bedömningarna har sin grund i nämndens funktionsprogram för lokaler. Bedömningarna görs löpande och majoriteten genomfördes under år 2024. I underlaget ingår endast det nuvarande beståndet av förskolor. Enheter som planeras för avveckling inkluderas inte.

Bedömningarna görs utifrån en femgradig skala:

1. Mycket dåligt skick (behov av avveckling snarast)
2. Dåligt skick
3. Okej skick (krävs åtgärder för att uppnå god miljö)
4. Bra skick
5. Mycket bra skick

Helhetsbedömningarna kan betraktas som en av många indikatorer på förskolornas strukturella villkor, generellt för utbildningsuppdraget och därutöver möjligheter att arbeta kompensatoriskt med barnens utveckling och lärande. Med hänsyn till det kompensatoriska uppdraget fokuserar en del av den tematiska delen på hur lokalernas kvalitet kan vara en del i att förskoleverksamheten som helhet ska lyckas kompensera för skillnader i barns olika förutsättningar och behov. Specifikt undersöks hur bedömningar av lokalers standard tillsammans med strukturersättning ger signaler som behöver vägas in i analyser av förskolornas möjligheter att arbeta kompensatoriskt. I det här sammanhanget används strukturersättningen som ett mått på socioekonomisk sårbarhet och en uppskattning på barnens förutsättningar att utvecklas och lära i förskolan. Därtill vägs typ av lokal och hur länge utbildning har bedrivits i lokalerna in i analysen.

Bedömningarna av lokalerna och de socioekonomiska förutsättningarna visualiseras där det bedömts relevant i kartor. Detta för att undersöka om förutsättningarna för rektor och pedagogisk personal att bedriva utbildning på

kommunens förskolor i relation till det kompensatoriska uppdraget varierar mellan förskolor och olika delar av staden. Kartorna som används bygger på Malmö stads geografiska statistikområden (GeSO).²⁶

Bedömning av lokalernas standard

Generellt sett är standarden på förvaltningens förskolelokaler god. Över hälften av stadens förskolor bedöms vara i bra eller mycket bra skick. Därtill bedöms nästan en tredjedel av förskolorna vara i okej skick. Endast en liten andel, strax över 10 procent av förskolorna, bedöms vara i dåligt eller mycket dåligt skick.

Majoriteten av barnen i kommunal förskola går i förskolorna som bedöms vara i bra eller mycket bra skick, cirka 60 procent av barnen. Drygt 30 procent går på förskolor som bedöms vara i okej skick. Här ingår paviljonger med tillfälligt bygglov som måste avvecklas. Mindre än 10 procent av barnen går på förskolor som bedöms vara i dåligt eller mycket dåligt skick.

Skillnaden i andel förskolor och andel barn som berörs beror på hur många barn som är placerade på förskolorna. Förskolorna som bedöms vara i dåligt eller mycket dåligt skick tenderar att vara mindre förskolor, med i genomsnitt färre placerade barn än övriga förskolor. Hälften av förskolorna som bedöms vara i dåligt eller mycket dåligt skick är så kallade lägenhetsförskolor.²⁷ Alla förskolor som bedöms ha låg standard är också förskolor som funnits sedan 2016 och bakåt. Förskolor som bedöms att vara i bra eller mycket bra skick har i stället ett högre genomsnittligt antal placerade barn.

Det finns alltså en koppling mellan typ av lokal och den bedömda standarden, där lägenhetsförskolorna oftare bedöms ha en låg standard. Totalt finns det 20 lägenhetsförskolor, drygt en tiondel av förvaltningens förskolor. Mer än hälften av lägenhetsförskolorna bedöms ha lokaler av dåligt eller mycket dåligt skick. Endast en lägenhetsförskola bedöms vara i bra skick. Drygt 8 procent av barnen i de kommunala förskolorna går på lägenhetsförskolor.

Det finns även en tydlig koppling mellan hur länge utbildning bedrivits i förskolans lokaler och bedömd standard. Hur länge utbildning bedrivits i

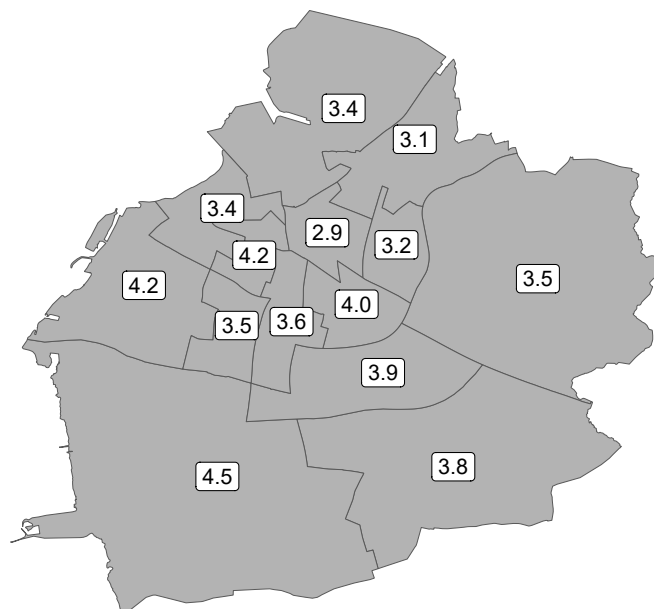
---

²⁶ Detta är en kartstandard som används mer och mer inom staden, bland annat i pågående arbetet med lokal utveckling och kraftsamlande insatser inom särskilt utsatta områden.

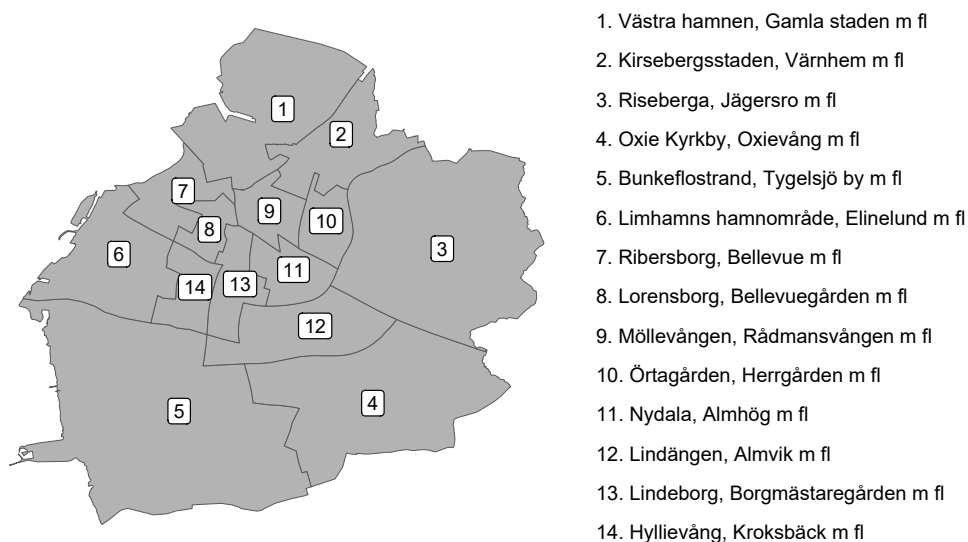
²⁷ Lägenhetsförskolor är förskolor med lokaler som ursprungligen är byggda som bostäder och därefter har byggts om till förskola. Förskolor som är integrerade i bostadshus, t.ex. förskola i bottenvåning, räknas inte som lägenhetsförskola.

lokalerna utgår från när det för första gången fanns placerade barn på förskolan. Detta tar dock inte hänsyn till faktiskt byggår eller eventuella renoveringar. En ny förskola definieras i sammanhanget som en förskola som haft barn placerade sedan 2016 eller senare. Totalt kategoriseras 32 förskolor som nya, vilket är nästan en femtedel av förvaltningens förskolor. Då dessa förskolor tenderar att ha fler placerade barn, så innebär det att cirka 21 procent av barnen i kommunal förskola går på de nya förskolorna. Nästan fyra av fem nya förskolor bedöms vara i bra eller mycket bra skick och ingen av de nya förskolorna bedöms vara i dåligt skick. Inga av de nya förskolorna är lägenhetsförskolor.

Geografiska skillnader i standard

Figur 25. Genomsnittlig bedömd standard på förskolornas lokaler uppdelat på GeSO, där 1 är "Mycket dåligt skick" och 5 är "Mycket bra skick".

Figur 26. Karta som visar Malmö 14 geografiska statistikområden (GeSO).

Kartan i figur 25 visar den genomsnittliga bedömningen av standarden för alla kommunala förskolor uppdelat på GeSO. De olika geografiska områdena redovisas i figur 26.

Det framgår att det finns skillnader mellan stadens olika geografiska områden. De områdena med lägst bedömd standard är (i stigande ordning):

- Område 9 (Möllevången, Rådmansvången, m fl)
- Område 2 (Kirsebergstaden, Värnhem, m fl)
- Område 10 (Örtagården, Herrgården, m fl)

De har i genomsnitt en bedömd standard på 2,9 till 3,2. Dessa områden angränsar varandra och ligger alla centralt och norrut i staden. I område 9, det enda området med en genomsnittlig bedömd standard lägre än okej (3), finns nästan hälften av förvaltningens lägenhetsförskolor (som är de lokaler som är överrepresenterade i att bedömas ha låg standard).

Områdena med förskolor som har högst bedömd standard ligger i de sydvästra delarna av staden och utgörs av (i stigande ordning):

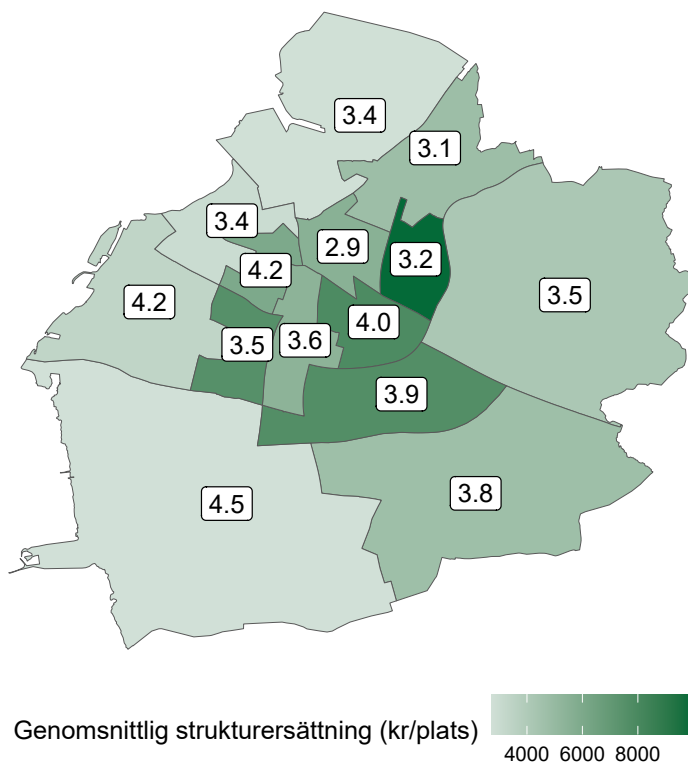
- Område 11 (Nydala, Almhög, m fl)
- Område 8 (Lorensborg, Bellevuegården, m fl)
- Område 6 (Limhamns hamnområde, Elinelund, m fl)
- Område 5 (Bunkeflostrand, Tygelsjö by, m fl)

De har i genomsnitt en bedömd standard mellan 4 och 4,5. I dessa områden finns totalt endast en lägenhetsförskola (resterande lägenhetsförskolor finns i områden med bedömd standard 3,5 eller lägre).

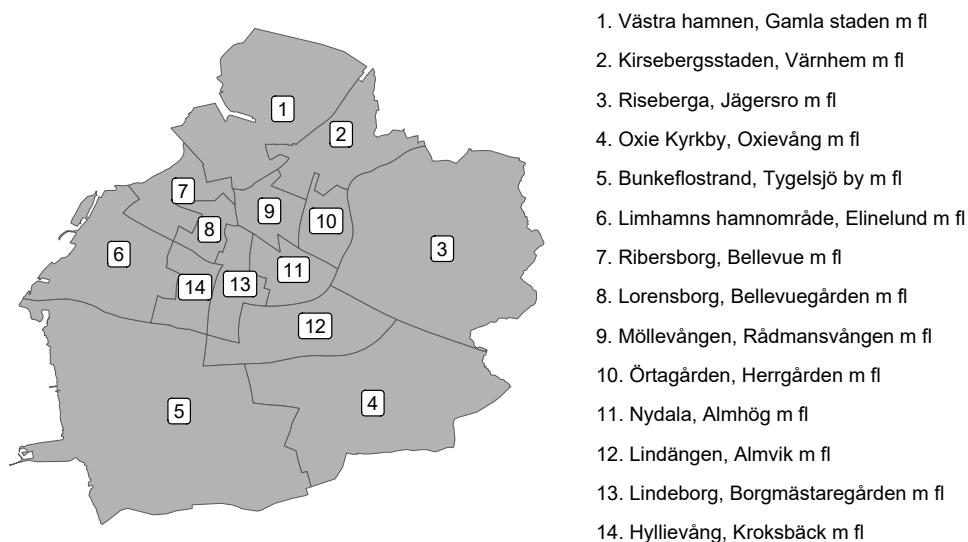
Utöver att bedömningen av lokalernas skick hänger samman med hur länge utbildning bedrivits i förskolans lokaler och typ av förskola (lägenhetsförskola), påverkar därmed den geografiska spridningen av lägenhetsförskolor områdenas bedömda standard. Lägenhetsförskolor är centrerade till stadens norra och centrala områden och områden med lägenhetsförskolor tenderar att ha något lägre bedömd standard. Nya förskolor finns däremot i de flesta av stadens områden, endast tre områden i staden saknar nya förskolor. Samtidigt är utbyggnaden inte jämnt fördelad över staden. Över hälften av de nya förskolorna finns i tre av de sammanlagt elva områdena med nya förskolor. Byggandet av nya förskolor följer i stor utsträckning stadsplaneringsprocesser och byggs därmed framför allt i stadens utbyggnadsområden.

Bedömning av lokaler och socioekonomiska förutsättningar

Figur 27. Genomsnittligt bedömd standard på förskolornas lokaler 1–5, där 1 är "Mycket dåligt skick" och 5 är "Mycket bra skick", samt genomsnittlig strukturersättning per plats, uppdelat på GeSO.

Figur 28. Karta som visar Malmös 14 geografiska statistikområden (GeSO).

Analysen visar på att det finns geografiska skillnader i den bedömda standarden av förskolornas lokaler. I kartan i figur 27 undersöks dessa skillnader tillsammans med strukturersättningen²⁸ för att belysa hur skillnaderna i förskolornas lokalmässiga förutsättningar relaterar till barns socioekonomiska förutsättningar i stadens olika delar. I figur 28 återfinns de olika geografiska områdenas benämning.

I kartan i figur 27 visar den gröna bakgrundsfärgen den genomsnittliga strukturersättningen (i kronor per plats) bland förskolorna i området. Desto mörkare färg, desto högre är den genomsnittliga strukturersättningen. Strukturersättning representerar i sammanhanget socioekonomiska förutsättningar, där en hög strukturersättning tyder på högre socioekonomisk sårbarhet.

Analysen visar att det finns ett svagt samband mellan socioekonomi och den bedömda standarden på förskolornas lokaler. Förskolorna i mer socioekonomiskt sårbara områden bedöms generellt ha lägre lokalstandard. Dock försvinner detta samband när hänsyn tas till förskolans ålder. En förklaring är att nybyggda förskolor har högre standard och att dessa hittills främst uppförts i utbyggnadsområden. Vidare ställer behov av nybyggnationer i den befintliga staden särskilda krav på planeringen.

Det här får viktiga konsekvenser för likvärdigheten i förskolan. Nya förskolor byggs främst i stadens utbyggnadsområden, där barn från mer resursstarka hem ofta bor. Resultatet blir att barn med lägre behov av kompensatoriska insatser får tillgång till lokaler av högre standard, medan barn med större behov av kompensatoriska insatser oftare går i förskolor med lägre standard.

Således blir det kompensatoriska uppdraget i relation till lokaler som en kvalitetsfaktor en fråga inte bara för förskolan, utan för staden som helhet. Såväl planeringen av nya förskolor som för lokalbeståndet i sin helhet har inriktningen att åstadkomma ändamålsenliga lokaler i hela staden och att motverka geografiska obalanser för att tillgodose barns närhet till förskola. Planeringen ska verka för att förskoleverksamhet etableras i nya bostadsområden i takt med att staden växer samtidigt som förskolelokaler som kan möta barnens behov i socioekonomiskt sårbara områden behöver

---

²⁸ De olika faktorerna som ingår i strukturersättningen, alla som en femtedel, är: barn vars båda föräldrar är födda i utlandet, barn för vilka minst en vårdnadshavare har förgymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå, barn för vilka minst en vårdnadshavare har gymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå, barn som bor med en eller inte någon vårdnadshavare, barn för vilka minst en vårdnadshavare har försörjningsstöd.

prioriteras. Förskolenämnden har inte ensam rådighet över tidsplanerna för nya förskolor. Tidsplanerna påverkas i hög grad av arbetet med detaljplan och övrig byggnation och infrastruktur som planeras runt förskolan. För att förskolan ska kunna uppfylla sitt kompensatoriska uppdrag och för att det ska vara möjligt att förebygga att bostadssegregation leder till förskolesegregation krävs att lokalplanering, resursfördelning och stadsutveckling samordnas.

Avslutande reflektioner

Årets tematiska fördjupning visar hur förvaltningens strategiska lokalförsörjningsarbete och arbetet med nämndens lokalbehovsplan som kunskapsgenererande process bidrar med värdefull information för huvudmannen. Rapporten ger en övergripande bild över lokalbeståndet inom den kommunala förskoleverksamheten. För huvudmannen ger kartorna viktiga signaler om förskolornas strukturella villkor och möjligheter att arbeta kompensatoriskt med barnens utveckling och lärande. För varje förskola kan kartbilderna vara ett stöd åt rektor och medarbetare för att sätta förskolans egna lokalmässiga förutsättningar i ett större sammanhang och i relation till staden som helhet.

Årets rapport bygger rent metodologiskt vidare på förra årets tematiska fördjupning som även den använde kartor för att belysa förskolornas strukturella villkor. Det framgick bland annat att förskollärartätheten varierade mellan förskolorna och att det fanns vissa samband mellan socioekonomi och förskollärartätheten på förskolorna.

Kartorna i de båda rapporterna visar på ett till viss del liknande mönster och utmaningar för huvudmannen kopplat till likvärdighet och förskolans kompensatoriska uppdrag. Flertalet förskolor som bedöms ha lägre lokalstandard ligger i delar av staden där staden där förskolorna generellt sett har lägst förskollärartäthet. Tillgången till förskollärare är en avgörande förutsättning för pedagogisk ledning och utveckling av förskolans lärmiljöer och utbildning som helhet. När förhållandevis låg förskollärartäthet sammanfaller med bristfälliga lokaler och förhållandevis stora stödbehov i barngrupperna är detta signaler som huvudman och rektorer behöver vara särskilt uppmärksamma på i det fortsatta arbetet.

Huvudmannens möjligheter att säkerställa att det på förskolorna och för alla barn finns lokaler av god kvalitet är en viktig framgångsfaktor för utbildningsuppdraget i sin helhet, men särskilt avgörande när det gäller det

kompensatoriska uppdraget. På varje förskola kräver det i sin tur ett systematiskt arbete för att skapa tillgängliga lärmiljöer för alla barn. Lärmiljöernas kvalitet bestäms både av hur förskolan använder lokalerna och hur väl lokalerna kan fungera som ett stöd för utbildningen.

Barnen har enligt förskolans läroplan rätt till delaktighet och inflytande över sin egen utbildning.²⁹ Formerna för barns delaktighet bestäms på enhetsnivå. På flertalet förskolor finns goda erfarenheter från rundvandringar tillsammans med barnen där barnen ges utrymme att reflektera tillsammans med den pedagogiska personalen om förskolans fysiska miljöer. I ett sammanhang där barns delaktighet och inflytande står i fokus exemplifierar dessa gåturer ett sätt att ge barnens röster ett värde i arbetet med att utveckla förskolans lokaler och hur lärmiljöerna i dessa utformas. Genom att lyssna till barnens åsikter om sin förskolas lokaler kan barnen bidra med nya perspektiv och tankar kring förskolornas fysiska miljöer och hur de skapar möjligheter eller begränsningar i utbildningen och därmed också för barnens utveckling och lärande.

---

²⁹ Vikten av att väga in barns röster i sammanhang som rör förskolans lokaler understryks även i förskolenämndens funktionsprogram för förskolor. Detta är ett dokument som ska fungera som kravställare i samband med nybyggnation men som även ska kunna fungera som stöd i andra sammanhang som rör förskolornas fysiska planering. Här betonas att barn ska involveras på sina egna villkor och barns perspektiv ska ges utrymme i processen och att detta är väsentligt för att kunna skapa ändamålsenliga, tillgängliga, barnvänliga och inkluderande fysiska miljöer.